

БЕКИТЕМ
Б.Осмонов атындагы Жалал-Абад мамлекеттик университетинин ректору, профессор Усенов К.Ж.

19.11.2024-жыл

Маматумаров Абубакир Таштемировичтин “**Башталгыч класстарда көркөм окууну уюштуруунун педагогикалык негиздери**” аталышындагы кандидаттык диссертациясына 13.00.02 – окутуу жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз адабияты) адистиги боюнча кандидаттык экзамендин кошумча программасы

Кошумча программанын мазмуну

Программада кыргыз адабиятын окутуунун баштапкы курсу адабий окуунун методикасындагы актуалдуу проблемаларынын бири болгон башталгыч класстарда көркөм окуу ишмердүүлүгүн уюштуруунун жана өткөрүүнүн проблемасына арналган. Көркөм окуу 2-4-класстын окуучуларынын акыл-эсин, кеп маданиятын, эмоционалдык кабылдоосун, эстетикалык табитин жогорулатууга жардам берет. Ошондуктан, башталгыч класстарда көркөм окууну уюштуруунун жана өткөрүүнүн ааламдашуу доорундагы максат-мааниси көрсөтүлүп, ага үйрөтүүнүн методикалык системасы иштелип чыккан. Көркөм окууну уюштуруу жана өткөрүүнү жакшыртуунун жол жобосун көрсөткөн.

Изилдөөдөн алынган жыйынтыктар, алар боюнча иштелип чыккан методикалык сунуштардын алгылыктуулугу изилдөөнүн жүрүшүндөгү педагогикалык эксперименттик иш-аракеттер аркылуу сыноодон өткөрүлгөн. Анын жыйынтыгы боюнча көркөм окуу ишмердүүлүгүн калыптандыруунун өсүү процесси аныкталган. Көркөм окууда чыгарманын тегин, түрүн, жанрын эске алуунун өзгөчөлүктөрү каралган. Ал өзгөчөлүктөрдү практикада колдонууну сунуштаган.

Аталган кошумча программа башталгыч класстарда көркөм окууну уюштуруунун жана өткөрүүнүн ааламдашуу доорундагы максат-маанисин ачыктап, көркөм окууну уюштуруунун педагогикалык шарттарын, окутуу ыкмаларын системалаштыруу. Бул жагдайлар көркөм окууну уюштурууда адабий окуу сабагында берилген тексттер менен иштөөдөгү окутуунун мазмунун, формасын жаңылоону, технологияларын өркүндөтүүнү, анын максат-милдетин окуучулардын билим алууга болгон даярдыктарын жогорулатууга багыттоону талап кылат.

Колдонулган адабияттар:

1. «Адабий окуу» предметинин концепциясы [Текст] / Түз.: Сакиева С.С., Ураимов К.М., Осмоналиева С.Ч., Маматумаров А.Т. // ЖАМУ Жарчысы/ 2012, № 1(26) 1-бөлүм. – 211-б.
2. Абдукаимов У. Адабият хрестоматиясы: Башталгыч мектептер үчүн, I бөлүк. 3-окуу жылына арналган [Текст] / У.Абдукаримов. – Ф.: Кыргызмамбас, 1933. – 71 б.
3. Абдухамидова Б. Адабий окуу. Кыргыз орто мектептеринин 2-классы үчүн окуу китеби [Текст] / Б.Абдухамидова, С.Рысбаев, К.Ибраимова. – Б.: Принт-Экспресс, 2016. – 180 б.
4. Абдухамидова Б.А. 3-класста адабий окуу предметин окутууга карата мугалимдер үчүн методикалык колдонмо [Текст] / Б.А.Абдухамидова, К.Ибраимова, С.К.Рысбаев. – Б.: 2012. – 4-б. 136 б.
5. Абдухамидова, Б.А. «Адабий окуу» курсунда окуучулардын окурмандык ишмердүүлүгүн өнүктүрүүнүн илимий-методикалык негиздери [Текст] / пед. илим. докт. деген окумуш. даражаны из. үчүн жазыл дисс. авторефераты. Б.А.Абдухамидова. 13.00.02 / – Б.: 2024. – 42 б.
6. Абдухамидова, Б.А. 2-класста адабий окуу предметин окутууга карата мугалимдер үчүн методикалык колдонмо [Текст] / Б.А.Абдухамидова, К.Ибраимова, С.К.Рысбаев. – Б.: Учкун. 2013. – 100 б.
7. Абдухамидова, Б.А. Аң-сезимдүү жана шар окуу – окуучунун теманын мазмунун натыйжалуу өздөштүрүүсүнүн ачкычы [Текст] / Б.А.Абдухамидова // Кыргыз билим берүү академиясынын кабарлары. – 2020 - №1 (50). – 148-150-бб.
8. Абдухамидова, Б.А. Башталгыч класстардын окуучуларынын адабий окуу сабагында окуу ылдамдыгын байкоо [Текст] / Б.А.Абдухамидова // ОГПИнин Кабарлары. – 2011. - №4. – 78-82-бб.
9. Абдухамидова, Б.А. Көркөм чыгармаларды окутуп-үйрөтүү аркылуу окуучулардын сөз байлыгын өстүрүүнүн жолдору [Текст] / Б.А.Абдухамидова // Наука, новые технологии и инновации Кыргызстана. – 2015. - №5. – 179-182-бб.
10. Абдухамидова, Б.А. Окуучулардын окуу ишмердүүлүгүнө коюлуучу дидактикалык талаптар [Текст] / Б.А.Абдухамидова // Известия ВУЗов Кыргызстана. – 2015. - №7. – 157-59-бб.
11. Абдыкеримов М. Адабият хрестоматиясы: Башталгыч мектептер үчүн, 2-бөлүк. 4-окуу жылына арналган [Текст] / М.Абдукаимов. – Ф.: 1938. – 104 б.
12. Абдыкеримов М. Адабият хрестоматиясы: Башталгыч мектептер үчүн, II бөлүк. 4-окуу жылына арналган [Текст] / М.Абдыкеримов. – Ф.: Кыргызмамбас, 1933. – 102 б.

13. Акматова Ч.А. Башталгыч класстардын «Адабий окуу» предметиндеги ырларды компетенттүүлүккө негиздеп окутуунун методикасы [Текст]: пед. илим. канд. деген окумуш. даражаны из. үчүн жазыл дисс. авторефераты. 13.00.02. / Ч.А.Акматова. – Б.: 2022. – 19 б.
14. Акылбеков К. Адабият методикасынан [Текст] К.Акылбеков // Окутуучуларга жардам. – 1941. - №2. – 19-22-бб.
15. Аничкин С.А. Эстетическое воспитание детей младшего школьного возраста на уроках чтения и во внеклассной работе /на материале русской детской литературы 2-й половины XIX века [Текст] : Автореф. дис. канд. пед. наук. С.А.Аничкин. 13.00.02. – Москва, 1960. – 19 с.
16. Башталгыч класстардагы кыргыз тили жана окуу боюнча предметтик стандарт [Текст] / А.Токтомаматов, Б.Абдухамидова, Н.Баимбетова. – Бишкек. – 2017. – 37 б. <http://kao.kg/wp-content/uploads/2020/03/>
17. Башталгыч класстардагы окууга коюлуучу базалык талаптар [Текст] / Түз.: Токтомаматов А.Д. ж.б. ЮСАИД, «Бирге окуйбуз» долбоору. – Б.: 2014. – 12-13-бб.
18. Башталгыч класстардын окуучуларынын окуу көндүмдөрүнө коюлган базалык талаптар [Текст] / А.Токтомаматов, Б.Абдухамидова, Н.Баимбетова. – Бишкек. – 2018.
19. Башталгыч класстардын программалары: кыргыз тил, адабий окуу жана класстан тышкаркы окуу, математика, мекен таануу (1-4-кл.) [Текст]. – Б.: 2016. – 56 б. [http://kao.kg/wp-content/uploads/2020/09- Начальный-класс - 2018.pdf](http://kao.kg/wp-content/uploads/2020/09-Начальный-класс-2018.pdf)
20. Берхин Н.Б. Эмоциональное развитие школьников на уроках литературы [Текст]: Автореф. дис. д-ра пед. наук. Н.Б.Берхин. 13.00.02. – Москва, 1993. – 40 с.
21. Божович, Л.И. Отношение школьников к учению как психологическая проблема [Текст] / Л.И.Божович. – М.: 1951.
22. Бондаренко Г.И. Развитие умений смыслового чтения в начальной школе [Текст] / Г.И.Бондаренко // Начальная школа плюс: до и после. – 2018. – №1. – С.1-3. <http://school2100.com/upload/iblock/cff/cff31f46b37bd8fe6d02f4473e2ebc54>
23. Бородина В.А. Читательская деятельность: теоретический аспект [Текст] / В. А. Бородина // Психология чтения и проблемы типологии читателей: [сб. научн. трудов ЛГИК имени Н.К. Крупской]. – М.: 1984. – С. 6–28.
24. Волкова, Т.В. Динамика психологической структуры смыслового чтения как деятельности у учащихся начальной школы [Текст] / Т.В.Волкова // Ярославский педагогический вестник. – 2013. – №2. – СС. 200-204.
25. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте [Текст]/ Л.С.Выготский. – М.: Педагогика, 1967. – 156 с.
26. Джемелей О.В. Развитие речи и обучение чтению [Текст] /О.В.Джемелей. – М.: Валент, 1994. – 71 с.

27. Дүйшеев Ж. Интонация простого повествовательного предложения в современном киргизском литературном языке [Текст]: Автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Ж.Дүйшеев. 10.02. 20. – Фрунзе, 1980 – 25 с.
28. Дүйшеев Ж. Мектепте көркөм окуунун методикасы [Текст] / Ж.Дүйшеев. – Б.: 2005. – 223 б.
29. Дүйшеев Ж. Сүйлөө маданияты жана стилистикасы. 1-бөлүм. [Текст] / Ж.Дүйшеев – Б.: 2005. – 199 б.
30. Дүйшеев Ж. Сүйлөө маданияты жана стилистикасы. 2-бөлүм. [Текст] / Ж.Дүйшеев. – Б.: 2005. – 191 б.
31. Жаңыбаев М. Окуу сабагын жүргүзүү жөнүндө [Текст] / М.Жаңыбаев // Окутуучуларга жардам. – 1939. - №5. – 39-45-бб.
32. Жолдошева А. Методика развития речи учащихся 1-класса [Текст]: автореф. канд. дис...канд. пед.наук: 13.00.02 / А.Жолдошова. – Бишкек, 1999. – 21 б.
33. Заика Е.В. Упражнения для формирования навыка чтения у младших школьников [Текст] / Е.В.Заика // Вопросы психологии. – 1995. – №5 – с. 44-54.
34. Ионова В.И. Внеклассное чтение как одно из средств руководства самовоспитанием младших школьников [Текст] / : Автореф. дис. канд. пед. наук. 13.00.02. В.И.Ионова. – Фрунзе, 1975. – 24 с.
35. Кан-Калик В.А. Психолого-педагогические основы преподавания литературы в школе [Текст] / Кан-Калик В.А., Хазан В.И. – М.: Просвещение, 1988. – 255 с.
36. Кондучалова С. Балдардын өз бетинче окуусу [Текст] / С. Кондучалова // Эл агартуу. – 1998. – №8. – 16-19-бб.
37. Кубасова О.В. Выразительное чтение: Пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений [Текст] / О.В.Кубасова. – М.: Издательский центр «Академия», 1997. – 144 с.
38. Култаева Ү.Б Окуучулардын адабий чыгармачылыгын өнүктүрүү методикасы [Текст] / Ү.Б.Култаева. – Б.: 2006. – 92 б.
39. Кыргыз адабиятынан билим берүүнүн мамлекеттик стандарты [Текст] / Кыргыз Республикасынын мектептеринде предметтик билим берүүнүн мамлекеттик стандарттары. – Б.: 2006.
40. Кыргыз Республикасынын жарандарын, жаш муундарын рухий-адептик, патриоттук жактан тарбиялоо концепциясы [Текст] // Кутбилим, 2010, 20-авг.
41. Маерова К.В. Выразительное чтение [Текст] / К.В.Маерова. – М.: РУДН, 2013. – 145 с.
42. Макешов Н. Башталгыч мектептердин окуучуларын окууга жана сөз өстүрүүгө жатыктыруу маселелери [Текст] / Н.Макешов // Мугалимдерге жардам. – 1947. – №10

43. Мамырова А.Ю. Адабий көркөм текст менен иштөө процессинде башталгыч класс окуучуларынын чыгармачылык компетенттүүлүктөрүн өнүктүрүүнүн методикасы [Текст]: пед. илим. канд. деген окумуш. даражаны из. үчүн жазыл дисс. авторефераты. 13.00.02. / А.Ю.Мамырова. – Б.: 2024. – 19 б.
44. Маразыкова З. Төртүнчү класста класстан тышкары окууну өткөрүү [Текст] / З.Маразыкова. – Ф.: Мектеп, 1988.
45. Маразыкова З. Үчүнчү класста класстан тышкары окууну өткөрүү [Текст] / З.Маразыкова. – Ф.: Мектеп, 1987
46. Маразыкова З. Экинчи класста класстан тышкары окууну өткөрүү [Текст] / З.Маразыкова. – Ф.: Мектеп, 1986
47. Маткеримов А. Окуу сабагынын эффективдүүлүгү жөнүндө [Текст] / А.Маткеримов // Эл агартуу. – 1974. – №8
48. Мукамбаев Ж. Башталгыч класстарда элдик оозеки чыгармачылыкты үйрөтүү жолдору [Текст] / Ж.Мукамбаев. – Фрунзе, 1966. – 72 б.
49. Муратов А. Кыргыз адабияты. Окутуу орус тилинде жүргүзүлгөн мектептердин 7-классы үчүн окуу китеби [Текст] / А.Муратов. – Б.: 2006. – 148 б.
50. Муратов А. Кыргыз адабияты: маалыматтама. Мектеп окуучулары жана студенттер үчүн колдонмо. 2-бас. [Текст] / А.Муратов, Ж.Шериев, К.Исаков. – Б.: 2016. – 384 б.
51. Найденов Б., Коренюк Л. Методика выразительного чтения [Текст] / Найденов Б., Коренюк Л. – М.: Просвещение, 2017. – 176 с.
52. Наматов С. Балдар алиппесинин метод каты [Текст] / С.Наматов. – Фрунзе, 1933
53. Наматов С. Биздин алиппе [Текст] / С.Наматов. – Фрунзе, 1933
54. Наматов С. Тилибиздин методикасынан [Текст] / С.Наматов. – Фрунзе, 1932
55. Никифорова О.И. Психология восприятия художественной литературы. [Текст] / О.Никифорова. – М.: Книга, 1972. – 140 с.
56. Окуп-үйрөнүүдөн күтүлүүчү натыйжалар. Адабий окуу, 1-4-кл.” [Текст] / Түз.: Рысбаев С.К. ж.б. ЮСАИД, «Сапаттуу билим» долбоору. – Б.: – 2000.
57. Окуу көндүмдөрү түшүнүгү жана адабий окуу боюнча стандарт [Текст] http://www.kao.kg/images/stories/doc/195_059.pdf
58. Оморокова М.И. Совершенствование чтения младших школьников [Текст] / М.И.Оморокова. – М.: Аркти, 1999. – 210 с.
59. Оморокова М.И. Учимся читать выразительно [Текст] / М.И.Оморокова. – М.: Академия, 2011. – 312 с.

60. Работа по формированию навыка чтения в современной начальной школе [Текст] / Сос. Калашникова С.Г. – Омск. ОмГУ, 2004 – 22 с.
61. Рубинштейн М. М. Воспитание читательских интересов у школьников [Текст] / М.М.Рубинштейн. – М.: 1950.
62. Рысбаев С. Адабий окуу. Кыргыз орто мектептеринин 4-классы үчүн окуу китеби [Текст] / С.Рысбаев, К.Ибраимова, Б.Абдухамидова. – Б.: 2015. – 168 б.: <http://bizdin.kg/static/media/pdf/Adabii-okuu-4-klass.pdf>
63. Рысбаев С.К. Баланы китеп окууга үйрөтүү технологиялары [Текст] / С.К.Рысбаев. – Б.: 2017. – 104 б.
64. Рысбаев С.К. Окуучунун сүйлөө жана жазуу ишмердиги: «Педагогикалык технологиялар» сериясы. 2-китеп [Текст] / С.К.Рысбаев. – Б.: 2014. – 344 б.
65. Рысбаев, С. Азыркы кыргыз балдар адабияты: проблемалар жана портреттер [Текст] / С.Рысбаев. – Б.: 1998.
66. Рысбекова Б. Окуу сабагында техникалык каражаттарды пайдалануу [Текст] / Б.Рысбекова //Эл агартуу. – 1979. – №3
67. Сакиева С.С. Адабий окуудагы окуучунун кеп ишмердүүлүгүнүн булактары [Текст] / С.С.Сакиева, С.Осмоналиева //Вестник ЖаГУ, 2004. – 45-52-бб.
68. Сакиева С.С. Адабий чыгармаларды окутуудагы окуучунун кеп ишмердүүлүгү [Текст] / С.С.Сакиева. – ОшМУнун жарчысы. – Ош, 2004. – 205-209-бб.
69. Сакиева С.С. Башталгыч мектепте адабий окууга үйрөтүүнүн педагогикалык негиздери [Текст]: пед. илим. докт. деген окумуш. даражаны из. үчүн жазыл дисс. 13.00.01.; 13.00.02. – Б.: 2013. – 178 б.
70. Сартбаев К. Класстан тышкары окууну кандай өткөрүүгө болот? [Текст] / К.Сартбаев // Мугалимдер газетасы. – 1965. – 18-сентябрь.
71. Саттарова А.Т. Балдар ырларын мектепте окутуунун технологиялык негиздери [Текст]: пед. илим. докт. деген окумуш. даражаны из. үчүн жазыл дисс. авторефераты. 13.00.02 / А.Т.Саттарова. – Б.: 2019. – 42 б.
72. Светловская Н.Н. Теоретические основы читательской самостоятельности и их реализация в системе начального обучения [Текст]: Автореф. дис. д-ра пед. наук. 13.00.02. – Москва, 1977. – 38 с.
73. Соловьева Н.М., Майман Р.Р. Выразительное чтение на уроках литературы [Текст]: Соловьева Н.М., Майман Р.Р. СПб.: Питер, 2020. – 271 с.
74. Станиславский К.С. Работа актера над собой. Ч. II: Работа над собой в процессе воплощения: Дневник ученика [Текст] / Станиславский К.С. – М.; Л.: 1948. – С. 220
75. Токтомаматов А. Кыргыз башталгыч класстарында адабий окуунун дидактикалык негиздери [Текст]: канд.дисс.авторефераты: 13.00.01 /А.Токтомаматов. – Бишкек, 1995. – 25 б.

76. Токтомаматов А. Адабий окуу. 4-класстар үчүн окуу китеби [Текст] / А.Токтомаматов. – Б.: 2014. – 232 б.
77. Токтомаматов, А. Адабий окуу [Текст]: 3-класс үчүн окуу китеби, ондолуп 2-бас / А.Токтомаматов. – Б.: «Акыл» ААК, «Мектеп», 2003. – 298 б. (<http://bizdin.kg/static/media/pdf/Adabii-okuu-3-klass.pdf>)
78. Токтомаматов, А. Адабий окуу [Текст]: 4-класс үчүн окуу китеби / А.Токтомаматов. – Б.: «Акыл» ААК, «Мектеп», 2003. – 326 б. <http://bizdin.kg/книга/Адабий-окуу-4-класс-2014-ж>.
79. Токтомаматов, А.Д. Адабий окууну 2-класста өткөрүүнүн өзгөчөлүктөрү [Текст] / А.Д.Токтомаматов. – Б.: 1996. – 24 б.
80. Турусбеков С. Башталгыч класстарда түшүндүрүп окутуу жумуштары [Текст] / С.Турусбеков. – Ф.: – 1958. – 25 б.
81. Тыныстанов К. Окуу китеби [Текст] / К.Тыныстанов. – Ташкент, 1924
82. Тыныстанов К. Эне тилибиз. 2-бөлүк [Текст] / К.Тыныстанов. – М.: 1931
83. Шербаева Ж.Р. Башталгыч класстардын адабий окуу сабагында жомокторду окутуунун методикасы [Текст]: пед. илим. канд. деген окумуш. даражаны из. үчүн жазыл дисс. авторефераты. 13.00.02. / Ж.Р.Шербаева. – Б.: 2022. – 20 б.
84. Эльконин, Д.Б. Психология обучения младшего школьника [Текст] / Д.Б.Эльконин. – М.: «Знания», 1974. – 63с.
85. Эльконин, Д.Б. Развитие устной и письменной речи учащихся [Текст] / Д.Б.Эльконин / под ред. В.В.Давыдова, Т.А.Нежной. – М.: Психология, 1998. – 112 с.

Кандидаттык экзамендин кошумча программасынын СУРООЛОРУНУН ТИЗМЕСИ

1. Адабий окуунун мазмундук багыттары кандай?
2. Башталгыч класстарда окуунун түрлөрү.
3. Окуунун базалык компетенттүүлүгүнүн негизги беш ыкмасы.
4. Көркөм окуунун азыркы коомдогу педагогикалык зарылчылыгы?
5. Элдик оозеки чыгармаларды окутууда көркөм окууну уюштуруунун өзгөчөлүктөрү?
6. Көркөм окууга үйрөтүү аркылуу окуучулардын чыгармачыл компетенттүүлүгүн калыптандыруу?
7. Мазмундук окуу.
8. Логикалуу окуу.
9. Аналитикалык окуу.
10. Психологиялык окуу.
11. Адабият сабагында көркөм окууга үйрөтүүнүн жолдору.
12. Көркөм чыгарманы окуучулардын кабыл алуусундагы курактык өзгөчөлүктөрү.
13. Үн чыгарып окууда балдарда кандай иш-аракеттер жана өзгөрүүлөр

- болот?
14. Чыгармадагы теманын мазмунун талдоонун жолдору
 15. Текст менен иштөөнүн салттуу жана жаңычыл усулдары
 16. Адабиятты окутуунун формалары.
 17. Окуу процессинде тыбыштарды фонетикалык кабыл алуу?
 18. Окуу ылдамдыгы?
 19. Интонациялык каражаттар.
 20. Логикалык психологиялык басым
 21. Мугалимдин көркөм окуусу
 22. Окуучунун көркөм окуусу
 23. Билим берүүнүн мамлекеттик стандарты
 24. Предметтик стандарт.
 25. Предметтик компетенттүүлүктөр.
 26. Балдардын окуу ишмердүүлүгүн активдештирүү үчүн кандай иш-чараларды өткөрүү керек?
 27. Ыргак жана темп – окуунун жүрүшү.
 28. Табышмакка берилген адабий мүнөздөмө
 29. Жаңылмачтар
 30. Ыргак

Отурумдун төрайымы:

Педагогика, психология жана окутуунун технологиялар кафедрасынын башчысы, п.и.к., доцент:

Г.Э. Маатазимова

Жыйындын катчысы, улук окутуучу:

Г.К. Темирбаева

п.и.к., доцент Г.Э. Маатазимованын колун тастыктаймын Б. Осмонов атындагы

ЖАМУнун АРБУКБнын башчысы:

Акматова А.Т.